

מבוא

כללי

שינויים במאפיינים הדמוגרפיים של מועמדים, סטודנטים ומקבלי תארים באוניברסיטאות בשנים תש"ן–תשס"ה

הגדרות וסיווגים

מקורות

שיטת הפקת הנתונים והערכתם

כללי

פרסום זה נכלל בסדרת הפרסומים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בנושא ההרכב הדמוגרפי והתפרוסת הגאוגרפית של אוכלוסיות המועמדים לתואר ראשון ולתואר שני, הסטודנטים ומקבלי התארים באוניברסיטאות.¹

לגבי מועמדים לתואר ראשון, מועמדים לתואר שני וסטודנטים, הנתונים מתייחסים לתשס"ה. לגבי מקבלי תארים, הנתונים מתייחסים לתשס"ד. נתונים אלו משלימים את פרטי הלימודים של האוכלוסיות הללו, כפי שהופיעו בפרסומים קודמים.²

בפרסום זה מובאים גם פרטים דמוגרפיים וגאוגרפיים של סטודנטים ומקבלי תארים של האוניברסיטה הפתוחה.

כל הנתונים מתבססים על קבצים שסיפקו האוניברסיטאות ללשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

שינויים במאפיינים הדמוגרפיים של מועמדים, סטודנטים ומקבלי תארים באוניברסיטאות בשנים תש"ן-תשס"ה

בלוחות א, ג ו-ד שלהלן מובאים נתונים השוואתיים של שלוש האוכלוסיות שנבדקו – מועמדים לתואר ראשון, סטודנטים ומקבלי תואר ראשון מהאוניברסיטאות – לשנים תש"ן עד תשס"ה. בלוח ב מופיע סיכום נתונים של מועמדים לתואר שני בשנים תשס"ד ותשס"ה.

בלוח ה מובאים נתונים השוואתיים לתקופה תש"ן עד תשס"ה של מועמדים לתואר ראשון ושל סטודנטים לתואר זה ושל מקבלי התואר.

למרות הגידול שחל בין תש"ן לתשס"ה בשלוש האוכלוסיות (אוכלוסיית המועמדים לאוניברסיטאות גדלה ב-57.4%, אוכלוסיית הסטודנטים בכ-85% ואוכלוסיית מקבלי התואר הראשון ב-78.3%), ההרכב הדמוגרפי של אוכלוסיות אלו נשאר יציב.

שיעור הנשים, אשר היוו רוב בקרב שלוש האוכלוסיות במשך כל התקופה, עלה בכולן. העלייה בשיעור הסטודנטיות (11.2 אחוזי גידול – כאשר השיא היה בתשס"ס – 12.4 אחוזי גידול) ואצל מקבלות התואר הראשון (15.1 אחוזי גידול) הייתה גדולה יותר מאשר העלייה בקרב המועמדות (6.2 אחוזי גידול).

בתשס"ה חלה עלייה של כ-0.5% בשיעור הגברים בכל אחת משלוש האוכלוסיות.

לא חל שינוי בגיל החציוני של המועמדים ושל מקבלי התואר הראשון. הגיל החציוני של כלל הסטודנטים עלה במקצת (בכחצי שנה), וזאת בשל עלייה בגיל הסטודנטים בשנה א לתואר ראשון וגם בשל מספר הסטודנטים לתארים גבוהים.

¹ הפרסום הקודם: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מועמדים ללימודי תואר ראשון ותואר שני, סטודנטים ומקבלי תארים באוניברסיטאות – תשס"ג-תשס"ד. פרסום מיוחד 1252. ירושלים, תשס"ה – 2005.

² ראו פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה: מועמדים ללימודי תואר ראשון ותואר שני באוניברסיטאות – תשס"ה. לקט ממצאים סטטיסטיים 2005/26. ירושלים. תשס"ו – 2005; מקבלי תארים מן האוניברסיטאות ומהמוסדות האחרים להשכלה גבוהה – תשס"ד. לקט ממצאים סטטיסטיים 2005/18. ירושלים, תשס"ה – 2005; סטודנטים באוניברסיטאות ובמוסדות אחרים להשכלה גבוהה – תשס"ה. לקט ממצאים סטטיסטיים 2006/5. ירושלים, תשס"ו – 2006.

בין תש"ן לתשס"ה גדל חלקם היחסי של ילידי ישראל בקרב האוכלוסייה כולה, ועקב כך גם בקרב האוכלוסיות הנדונות.

חלקם של הערבים בקרב המועמדים לתואר ראשון היה 15.5 אחוז (בתשס"ד 16.2 אחוז), בקרב הסטודנטים 8.4 אחוזים (בתשס"ד 8.1 אחוזים) ובקרב מקבלי תואר ראשון 8.4 אחוזים (בתשס"ג 7.5 אחוזים). בקרב המועמדים לתואר השני היו הערבים 7.1 אחוזים.

בתשס"ג שונתה החלוקה לפי קבוצת אוכלוסייה בהתאם לשינוי שחל בסיווג של הלמ"ס. לכן, נתונים של קבוצות אוכלוסייה בתשס"ד ובתשס"ה אינם בני השוואה לנתונים משנים קודמות. לפי הסיווג החדש, המופיע בפרסום זה, הקבוצה "יהודים ואחרים" כוללת יהודים, נוצרים שאינם ערבים ואלה שלא סיווג דת, והאוכלוסייה הערבית כוללת מוסלמים, נוצרים-ערבים ודרוזים. הסיווג בפרסומים קודמים היה "יהודים" ו"בני דתות אחרות" כאשר ה"לא מסווגים לפי דת" בקובץ מרשם האוכלוסין לא נכללו בהתפלגות לפי דת.

בלוחות א-ד מופיעה ההתפלגות לגבי תשס"ד ותשס"ה לפי הסיווג החדש לקבוצות אוכלוסייה, ולגבי השנים תש"ן-תש"ס לפי הסיווג הקודם.

לוח א: מועמדים לתואר ראשון, לפי מין, גיל, קבוצת אוכלוסייה, דת ומוצא

תשס"ה	תשס"ד	תש"ס	תש"ן	מין, גיל, קבוצת אוכלוסייה, דת ומוצא
סך הכל				
35,683	39,417	33,296	25,046	מספרים מוחלטים
100.0	100.0	100.0	100.0	אחוזים
				מין
44.2	43.7	43.4	47.0	גברים
55.8	56.3	56.6	53.0	נשים
22.9	22.6	22.6	22.6	גיל חציוני
קבוצת אוכלוסייה ודת				
84.5	83.9			יהודים ואחרים ⁽¹⁾
80.6	80.0			מזה: יהודים
15.5	16.2			ערבים
10.8	11.2	8.9	7.8	מזה: מוסלמים
		86.4	87.6	יהודים
		13.6	12.4	בני דתות אחרות ⁽¹⁾
מוצא (יהודים)				
44.0	42.8	36.8	29.2	ישראל
20.7	21.6	24.9	30.4	אסיה/אפריקה
35.3	35.6	38.3	40.4	אירופה/אמריקה

(1) כולל נוצרים לא-ערבים.

לוח ב: מועמדים לתואר שני, לפי מין, גיל, קבוצת אוכלוסייה, דת ומוצא

תשס"ה	תשס"ד	מין, גיל, קבוצת אוכלוסייה, דת ומוצא
		סך הכל
18,002	19,452	מספרים מוחלטים
100.0	100.0	אחוזים
		מין
43.0	42.4	גברים
57.0	57.6	נשים
		גיל חציוני
28.6	28.4	
		קבוצת אוכלוסייה ודת
92.5	92.9	יהודים ואחרים ⁽¹⁾
90.4	90.9	מזה: יהודים
7.5	7.1	ערבים
5.2	4.7	מזה: מוסלמים
		מוצא (יהודים)
36.9	36.1	ישראל
24.9	25.6	אסיה/אפריקה
38.1	38.2	אירופה/אמריקה

(1) כולל נוצרים לא-ערבים.

לוח ג: סטודנטים, לפי מין, גיל, קבוצת אוכלוסייה, דת ומוצא

תשס"ה	תשס"ד	תש"ס	תש"ן	מין, גיל, קבוצת אוכלוסייה, דת ומוצא
				סך הכל
124,044	124,416	112,987	67,201	מספרים מוחלטים
100.0	100.0	100.0	100.0	אחוזים
				מין
44.1	43.6	43.1	49.3	גברים
55.9	56.4	56.9	50.7	נשים
				גיל חציוני
26.1	25.6	25.3	25.1	
				קבוצת אוכלוסייה ודת
91.6	91.8			יהודים ואחרים ⁽¹⁾
88.7	89.1			מזה: יהודים
8.4	8.1			ערבים
5.5	5.2	4.4	3.3	מזה: מוסלמים
		92.6	94.2	יהודים
		7.4	5.8	בני דתות אחרות ⁽¹⁾
				מוצא (יהודים)
40.4	39.3	34.0	26.8	ישראל
21.7	22.5	24.4	25.8	אסיה/אפריקה
37.9	38.2	41.6	47.4	אירופה/אמריקה

(1) כולל נוצרים לא-ערבים.

לוח ד: מקבלי תואר ראשון, לפי מין, גיל, קבוצת אוכלוסייה, דת ומוצא

תשס"ד	תשס"ג	תש"ס	תש"ן	מין, גיל, קבוצת אוכלוסייה, דת ומוצא
				סך הכל
17,989	18,176	17,298	10,192	מספרים מוחלטים
100.0	100.0	100.0	100.0	אחוזים
				מין
41.1	40.5	40.7	48.3	גברים
58.9	59.5	59.3	51.7	נשים
				גיל חציוני
26.9	26.8	26.7	26.9	
				קבוצת אוכלוסייה ודת
91.6	92.5			יהודים ואחרים ⁽¹⁾
89.6	90.6			מזה: יהודים
8.4	7.5			ערבים
5.2	4.7	3.7	3.3	מזה: מוסלמים
		93.3	94.6	יהודים
		6.7	5.4	בני דתות אחרות ⁽¹⁾
				מוצא (יהודים)
39.2	36.8	33.0	26.0	ישראל
24.7	25.2	28.3	27.5	אסיה/אפריקה
36.1	37.9	38.7	46.5	אירופה/אמריקה

(1) כולל נוצרים לא-ערבים.

לוח ה: מועמדים לתואר ראשון, סטודנטים לתואר ראשון ומקבלי תואר ראשון,
לפי מין, גיל, קבוצת אוכלוסייה, דת ומוצא

תשס"ה	תשס"ד	תש"ס	תש"ן	מין, גיל, קבוצת אוכלוסייה, דת ומוצא
				סך הכל – מספרים מוחלטים
35,683	39,417	33,296	25,046	מועמדים לתואר ראשון
78,247	78,561	74,194	46,519	סטודנטים לתואר ראשון
	17,989	17,298	10,192	מקבלי תואר ראשון
				אחוז נשים
55.8	56.3	56.6	53.0	מועמדים לתואר ראשון
55.3	55.9	56.5	51.3	סטודנטים לתואר ראשון
	58.9	59.3	51.7	מקבלי תואר ראשון
				גיל חציוני
22.9	22.6	22.6	22.6	מועמדים לתואר ראשון
24.1	24.0	23.9	23.9	סטודנטים לתואר ראשון
	26.9	26.7	26.9	מקבלי תואר ראשון
				אחוז יהודים ואחרים
84.5	83.9	86.4	87.6	מועמדים לתואר ראשון
90.5	90.2	91.0	93.3	סטודנטים לתואר ראשון
	91.6	93.3	94.6	מקבלי תואר ראשון
				אחוז יהודים
80.6	80.0			מועמדים לתואר ראשון
86.6	87.0			סטודנטים לתואר ראשון
89.6	90.6			מקבלי תואר ראשון
				מוצא (יהודים)
				ישראל
44.0	42.8	36.8	29.2	מועמדים לתואר ראשון
42.8	41.6	36.1	28.8	סטודנטים לתואר ראשון
	39.2	33.0	26.0	מקבלי תואר ראשון
				אסיה/אפריקה
20.7	21.6	24.9	30.4	מועמדים לתואר ראשון
21.4	23.2	24.9	27.9	סטודנטים לתואר ראשון
	24.7	28.3	27.5	מקבלי תואר ראשון
				אירופה/אמריקה
35.3	35.6	38.3	40.4	מועמדים לתואר ראשון
35.7	36.6	38.9	43.3	סטודנטים לתואר ראשון
	36.1	38.7	46.5	מקבלי תואר ראשון

הגדרות וסיווגים

אוניברסיטה: האוניברסיטה העברית בירושלים, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל, אוניברסיטת תל אביב, אוניברסיטת בר-אילן, אוניברסיטת חיפה, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, מכון ויצמן למדע.

תואר או תעודה אקדמיים:

תואר ראשון: B.Sc., B.A. ותארים מקבילים (כולל תואר ראשון ברפואה).
תואר שני: M.Sc., M.A. ותארים מקבילים (כולל תואר דוקטור ברפואה: D.M.D. M.D.).
תואר שלישי: Dr.Sc., Ph.D. ותארים מקבילים.
תעודה אקדמית: תעודה המותנית בתואר ראשון, כגון תעודת הוראה ותעודה בספרנות.

תחום לימודים:

מדעי הרוח

מדעי הרוח הכלליים
שפות, ספרויות ולימודים רגיונליים
חינוך והכשרה להוראה
אמנות, אמנויות ואמנות שימושית
תכניות לימודים מיוחדות ושונות

מדעי החברה

מדעי החברה
עסקים ומדעי הניהול

משפטים

רפואה ומקצועות עזר רפואיים

רפואה
מקצועות עזר רפואיים

מתמטיקה ומדעי הטבע

מתמטיקה, סטטיסטיקה ומדעי המחשב
מדעים פיזיקליים
מדעים ביולוגיים

חקלאות

הנדסה ואדריכלות

לא ידוע (נכלל בסך הכל בלבד)

תחום עדיפות ראשונה: נקבע לפי מקצוע הלימוד שאותו ביקש המועמד ללמוד בעדיפות ראשונה (לרוב יש אפשרות לציין שלוש עדיפויות).

הרשמה: בקשה שהגיש אדם כדי להתקבל ללימודי שנה א לתואר ראשון, בחוג אחד לפחות באוניברסיטה מסוימת (או בשלוחתה).

מועמד: כל אדם שהגיש בקשה להתקבל ללימודי שנה א לתואר ראשון באוניברסיטה אחת או יותר.

מועמד לתואר שני: כל אדם שהגיש בקשה להתקבל ללימודי שנה א לתואר שני באוניברסיטה אחת או יותר. לא כולל מועמדים שמועמדותם מותנית בלימודי השלמה.

תוצאת הרשמה: כל אוניברסיטה ציינה את התוצאה של כל הרשמה לפי המצב במועד הפקת הקובץ, כדלקמן:

1. **התקבל ולומד** – מועמד שקיבל תשובה חיובית לפחות באחד החוגים שאליהם נרשם באוניברסיטה, ולמד בה במועד עדכון הקובץ.
2. **התקבל ואינו לומד** – מועמד שקיבל תשובה חיובית לפחות באחד החוגים שאליהם נרשם, אך לא החל ללמוד באוניברסיטה (בחלק מהמקרים החל ללמוד באוניברסיטה אחרת), או מועמד שהחל ללמוד בה אך הפסיק עד למועד עדכון הקובץ.
3. **נדחה** – מועמד שקיבל תשובה שלילית מהאוניברסיטה בכל החוגים שאליהם נרשם (בחלק מהמקרים קיבל תשובה חיובית מאוניברסיטה אחרת ואף החל ללמוד בה).

התוצאה הטובה ביותר: בעיבודים של נתוני המועמדים (נפשות) נכלל כל מועמד פעם אחת בלבד. לגבי מועמד אשר נרשם ליותר ממוסד אחד (כ-28% מסך כל המועמדים), השיוך למוסד ותחום העדיפות נקבעים לפי הרשומה שבה התוצאה הטובה ביותר שהשיג המועמד מבין כל האוניברסיטאות שאליהן הוא נרשם.

– לגבי מועמדים שהתחילו ללמוד במוסד מסוים, הרשומה המייצגת היא של ההרשמה לאותו מוסד.
– לגבי מועמדים שהתקבלו למוסד אחד בלבד ולא התחילו ללמוד, הרשומה המייצגת היא של המוסד שאליו התקבלו.

– לגבי מועמדים שלא התחילו ללמוד, הרשומה המייצגת היא זו של "התוצאה הטובה ביותר". אם תוצאות ההרשמה שוות בשני מוסדות או יותר, נבחרה באופן מקרי אחת מבין הרשומות של המועמד, והיא מציינת את המוסד שאליו הוא משתייך ואת תחום העדיפות הראשונה שלו.

סטודנט: תלמיד באוניברסיטה לקראת תואר או תעודה אקדמיים מוכרים.

מקבל תואר/תעודה: כל מי שקיבל, או היה זכאי לקבל, תואר או תעודה המוכרים על ידי המועצה להשכלה גבוהה באחד מטקסי הענקת התארים שערכו האוניברסיטאות במשך שנה אקדמית.

גיל: חישוב הגיל נעשה בשנים שלמות, בהפחתת שנת הלידה (שהועתקה מקובץ מרשם האוכלוסין) מהשנה המתאימה לשנת הלימודים: תש"ן – 1989; תש"ס – 1999; תשס"ג – 2002; תשס"ד – 2003; תשס"ה – 2004.

קבוצת אוכלוסייה ודת: בפרסום זה הוצגו הנתונים לפי הסיווג החדש, בהתאם לשינוי שחל בסיווג בלמ"ס החל בשנת תשס"ג. לפי הסיווג החדש, אוכלוסיית ה"יהודים והאחרים" כוללת יהודים, נוצרים שאינם ערבים ואלה ללא סיווג דת, והאוכלוסייה הערבית כוללת מוסלמים, נוצרים-ערבים ודרוזים. בפרסומים קודמים הסיווג היה: "יהודים" ו"בני דתות אחרות". מועמדים, סטודנטים ומקבלי תארים המופיעים בקובץ המרשם כ"לא מסווגים" לא נכללו בהתפלגות לפי דת.

נתוני תשס"ג ותשס"ד אינם בני השוואה לנתונים משנים קודמות.

מוצא (יהודים): ילידי חו"ל מוינו לפי יבשת הלידה, וילידי ישראל – לפי יבשת לידת האב.

מחוז מגורים: נקבע לפי יישוב המגורים שהועתק מקובץ מרשם האוכלוסין. (ייתכן שלגבי חלק מהאוכלוסיות הנדונות הנתונים אינם מעודכנים בגלל אי-שינוי כתובת).

מקורות

כמקורות להכנת הנתונים בפרסום זה שימשו קבצים משני סוגים: קבצים שהתקבלו מהאוניברסיטאות ושעובדו בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, וקובץ מרשם האוכלוסין.

קבצים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה:

- קובץ מועמדים לתואר ראשון באוניברסיטאות בתשס"ה
 - קובץ מועמדים לתואר שני באוניברסיטאות בתשס"ה
 - קובץ סטודנטים שלמדו לקראת תואר או תעודה אקדמיים באוניברסיטאות בתשס"ה
 - קובץ מקבלי תארים (תעודות) מן האוניברסיטאות בתשס"ד
- הקבצים הללו כוללים עבור כל פרט (מועמד, סטודנט או מקבל תואר) את הנתונים האלה:
- פרטי זיהוי: מספר תעודת זהות (או דרכון), שם פרטי ושם משפחה
 - מין
 - פרטי לימודים: מוסד, תואר, מקצועות לימוד

קובץ מרשם האוכלוסין:

- קובץ זה כולל (לגבי אזרחים ותושבים קבועים), בין היתר, את הפרטים הדמוגרפיים האלה:
- מין
 - שנת לידה
 - קבוצת אוכלוסייה ודת¹
 - ארץ לידה
 - יישוב מגורים
 - עבור ילידי ישראל – ארץ לידת האב

שיטת הפקת הנתונים והערכתם

באמצעות הקבלת מספרי תעודת זהות, הועתקו הפרטים הדמוגרפיים מקובץ המרשם לקובצי המועמדים, הסטודנטים ומקבלי התארים. לגבי מקצת הרשומות (1.0% מהמועמדים לתואר ראשון, 1.3% מהמועמדים לתואר שני, 1.0% מהסטודנטים ו-0.9% ממקבלי התארים) לא התאפשרה הקבלה לקובץ המרשם (ראו לוח ה). הסיבות לכך הן:

1. היעדר מספרי תעודות זהות בקובצי האוניברסיטאות.
2. מספרי תעודות זהות שגויים או שימוש במספרי דרכון עבור תלמידים מחו"ל בקובצי האוניברסיטאות.

לפיכך, הנתונים הדמוגרפיים והגאוגרפיים המוצגים בפרסום זה מבוססים על כ-95% מהפרטים באוכלוסיית המטרה. שיעור זה משתנה בין מוסדות, תארים, תחומי לימוד ותוצאות הרשמה (ראו לוח ה, להלן). חסרים בעיקר פרטים של מרשם האוכלוסין בקרב סטודנטים לתואר שלישי (מכון ויצמן) ובקרב מקבלי תואר שלישי.

¹ ראו הערה (1) ללוח א.

המספרים המוחלטים בלוחות של פרסום זה לקוחים מהסטטיסטיקה השנתית,¹ והובאו בלוחות בצורה תמציתית, כדי לציין את סדרי הגודל של הקבוצות שתכונותיהן מוצגות בלוחות. כל האחוזים חושבו לגבי פרטים שתכונותיהם ידועות.

לוח ו': מועמדים לתואר ראשון, מועמדים לתואר שני, סטודנטים ומקבלי תארים שלא נמצאה להם רשומה מקבילה בקובץ מרשם האוכלוסין, לפי תוצאות הרשמה, תואר, מוסד ותחום לימודים

אחוז מסך הכל בכל תא

מקבלי תארים	סטודנטים	מועמדים לתואר שני	מועמדים לתואר ראשון	תוצאות הרשמה, תואר, מוסד ותחום לימודים
0.9	1.0	1.3	1.0	סך הכל
		0.9	0.7	תוצאות הרשמה
		2.6	1.5	התקבלו ולמדו
		1.9	1.2	התקבלו ולא למדו
				נדחו
				תואר
0.2	0.3			ראשון
	0.3			מזה: שנה ראשונה
1.8	2.1			שני
6.3	2.9			שלישי
0.1	0.2			תעודה
				מוסד
1.9	1.7	3.4	1.3	האוניברסיטה העברית
1.0	0.8	1.8	1.4	הטכניון
1.1	1.2	0.4	0.8	אוניברסיטת תל אביב
0.2	0.3	0.3	1.7	אוניברסיטת בר-אילן
0.2	0.2	0.3	0.2	אוניברסיטת חיפה
1.1	1.0	1.6	0.3	אוניברסיטת בן-גוריון
7.9	6.2	10.1	-	מכון ויצמן
				תחום לימודים
0.9	1.3	2.1	1.9	מדעי הרוח
0.3	0.3	0.6	0.6	מדעי החברה
0.1	0.3	0.2	1.2	משפטים
9.9	8.9	0.0	1.2	רפואה
0.1	0.3	1.7	0.3	מקצועות עזר רפואיים
1.4	1.1	3.0	1.2	מתמטיקה ומדעי הטבע
4.9	1.2	5.7	0.6	חקלאות
0.3	0.3	0.9	0.9	הנדסה ואדריכלות

¹ ראו הערה (2) בעמ' 15.